

דו"ח פעילות שנתי של עדאלה, 2006

תקציר

יצא לאור במאי 2007

דו"ח הפעילות השנתי של עדאלה לשנת 2006 מציג את הפעולות המרכזיות של עדאלה בשנה זו, שנת העשור לארגונו. כפי שמשקף מדו"ח זה, מרכז עדאלה קיבל על עצמו ייצוג משפטי במגוון רחב של תחומים והוביל יוזמות רבות בתחום הסגור ובתחום החינוך, שחשיבותן לקידום הזכויות של האזרחים הפלסטינים בישראל מכרעת.

עדאלה (צדק בערבית) הוא ארגון זכויות אדם עצמאי, הרשום בישראל. הארגון, שהוקם בנובמבר 1996, משרת את אזרחי ישראל הערבים, המונים יותר ממיליון נפש, כלומר קרוב ל-20% מהאוכלוסייה. עדאלה פועל להגן על זכויות אדם בכלל ועל זכויותיו של המיעוט הערבי בפרט. יעדיו העיקריים של עדאלה הם השגת זכויות קולקטיביות וזכויות אינדיבידואליות שוות למיעוט הערבי בישראל. עדאלה פועל להשגת שוויון זכויות בתחומים שונים, ובהם זכויות בקרקע, זכויות אזרחיות ופוליטיות, זכויות תרבותיות, חברתיות וכלכליות, זכויות דתיות, זכויות נשים וזכויות אסירים. עדאלה הוא הארגון הלא ממשלתי המוביל בשימוש ב"אמצעים משפטיים", כמו הגשת תביעות לבתי משפט ישראליים ופנייה לרשויות ממשלתיות בהתבסס על אמות מידה חוקיות וניתוח משפטי, כדי להבטיח את זכויותיהם של אזרחי המדינה הפלסטינים. עדאלה פועל באינטנסיביות להעלאת סוגיות של אפליה נגד אזרחי ישראל הפלסטינים כקבוצה וכמיעוט לאומי, ובהתערבות המשפטית הוא מדבר מפרספקטיבה של מיעוט.

כדי להשיג יעדים אלה, עדאלה מגיש תביעות לבתי משפט ישראליים ופונה לרשויות המדינה השונות, מקדם חקיקה, מספק ייעוץ משפטי ליחידים, לארגונים לא ממשלתיים ולמוסדות ערביים, פונה לפורומים ולמוסדות בינלאומיים, מארגן ימי עיון, סמינרים וסדנאות, מפרסם דו"חות בנושאים משפטיים ומספק הכשרה בתחום זכויות האדם למתמחים במשפטים (סטאז'רים), סטודנטים למשפטים ועורכי דין ערבים חדשים.

עדאלה פועל משני משרדים. האחד ממוקם בשפרעם והשני בבאר שבע. ב-2006 היו 46 חברים באסיפה הכללית של עדאלה, שבעה חברים בהנהלת הארגון ו-24 חברי צוות.

התפתחויות פוליטיות 2006

אירועים פוליטיים מקומיים ואזוריים והשלכותיהם, שעיקרם פנייה חדה נוספת ימינה של החברה הישראלית, השפיעו על פעילותו של עדאלה בשנת 2006. לממשלת הרשות הפלסטינית בראשות חמאס, שנבחרה בינואר, היתה השפעה מכרעת על הבחירות בישראל ומפלגת קדימה שהתנייבה בראש הקואליציה המרכיבה את הממשלה הזמינה מפלגות ימניות קיצוניות להשתתף בה. המתחים בין ישראלים ופלסטינים הלכו והסלימו, וחיילי ישראלי נשבה ברצועת עזה ביוני. בהמשך פלשה ישראל לעזה וזרעה בה הרס, מוות, פגיעות ותוהו ובוהו. בד בבד עצרה ישראל 64 שרים וחברי הרשות המחוקקת הקשורים לחמאס ושללה את מעמד התושב של ארבעה חברי פרלמנט ממזרח ירושלים, כהמחשה נוספת לאמצעים דרקוניים שנוקטת הממשלה החדשה בישראל.

זמן קצר לאחר מכן, באמצע יולי, נהרגו שלושה חיילים ישראלים ושניים נשבו על ידי חיזבאללה בגבול ישראל-לבנון. בתוך שעות יצאה ישראל למלחמה בקנה מידה מלא נגד חיזבאללה. ב-33 ימי המלחמה נהרגו למעלה מ-1,100 לבנונים ולפחות 4,000 נפצעו; 43 אזרחים ישראלים נהרגו (כולל 18 אזרחי ישראל ערבים) ו-418 אזרחים נוספים טופלו בבתי חולים. דרום לבנון ספגה מתקפה אדירה של הפצצות מהאוויר ואש ארטילרית ונזק עצום נגרם לתשתיות חיוניות. צפון ישראל היה מטרה להתקפות טילים יומיומיות, שהביאו לפינוי הצפון הרחוק וגרמו נזק לרכוש ולעסקים ושיתוק של הגליל ואזור חיפה.

אחת מהשלכותיה של המלחמה היתה קיטוב נוסף בין אזרחים יהודים וערבים, בשל הצגתם השכיחה של ערבים באמצעי התקשורת כמי שמזדהים עם האויב ואינם נאמנים למדינה. תוצאה נוספת היתה גידול במתחים האזוריים בין ישראל לשכנותיה. המלחמה המתמשכת בעיראק והידרדרות יחסיה של ישראל עם סוריה ואיראן חיזקו את הנטייה ימינה בפוליטיקה ובחברה בישראל. התפתחויות אלה ונטייה פוליטית זו גם יחד יצרו סביבה תומכת פחות לפעולותיו המשפטיות של עדאלה והעמידו איזונים ואתגרים חדשים מול הקהילה הערבית בישראל ועדאלה.

הישגים משפטיים

עדאלה לקח על עצמו להיות ראש חץ של פרויקטים משפטיים מיוחדים ולהשפיע על ההתדיינות בבתי משפט ישראליים מתוך אסטרטגיות התערבות מפותחות בקפידה, המבוססות על גישה של זכויות קיבוציות.

פרויקטים משפטיים מיוחדים: תביעת הטלת אחריות לאירועי ההרג באוקטובר 2000 והחוקה הדמוקרטית

עדאלה המשיך לתבוע הטלת אחריות על האחראים להרג באוקטובר 2000 של 13 אזרחי ישראל פלסטינים שלא היו חמושים ולפציעתם של מאות אחרים על ידי משטרת ישראל. בספטמבר 2005 הכריזה המחלקה לחקירות שוטרים של משרד המשפטים (מח"ש) על החלטה לסגור את כל התיקים הקשורים לאירועי ההרג באוקטובר 2000 והמליצה לא להגיש כתבי אישום פליליים נגד איש מהשוטרים או הקצינים שהיו מעורבים באותם אירועים. באוקטובר 2006 הגיש עדאלה, כבא כוחן המשפטי של משפחות הקורבנות, דו"ח מקיף בשם "הנאשמים" לפרקליטות המדינה. בדו"ח תבע עדאלה לחקור את מח"ש על הפרת אמונים ופגיעה באמון הציבור ולהשעות מיידית את כל האחראים לכשליה של מח"ש. הדו"ח עסק בחסרונותיהן ובכשליהן של רשויות אכיפת החוק – בעיקר מח"ש – בחקירת מקרי ההרג והפגיעה. הדו"ח חובר לאחר שעדאלה בחן מסמכים וחומרי ראיות אחרים שהוצגו לוועדת אור, בהיקף של אלפי דפים, וכן את תיקי החקירה של מח"ש. עדאלה מצפה שמשרד התובע הכללי יפרסם דו"ח בחינה של ממצאי מח"ש בשנת 2007.

בתוך זה, בשנת 2006 דרש עדאלה את ביטול קידומו של בניי סאו, מפקד מג"ב בצפון בעת הפגנות המחאה באוקטובר 2000, שהורה על שימוש בצלפים אשר גרם למותם של שלושה צעירים ערבים ולפציעתם של עשרות נוספים. קידומו של סאו לתפקיד ראש המטה המבצעי של השר לביטחון פנים הקנה לו כוח והשפעה רבים יותר מאשר בתפקידיו הקודמים. עדאלה טען כי המינוי אינו חוקי וכי הוא עומד בניגוד לפסיקת בית המשפט העליון ולהמלצות ועדת אור, שלא לקדם את סאו במשך ארבע שנים. באוקטובר 2006 פסק בית המשפט העליון כי קידומו של סאו יבוטל, מכיוון שהוא סותר את מסקנות ועדת אור, והורה לסאו להתפטר. בית המשפט פסק גם כי יש בידי הכוח לקיים ביקורת משפטית על אי יישום המלצות ועדת אור בנוגע לאנשים מסוימים על ידי הממשלה.

בשנת 2005 החל עדאלה לנסח את "החוקה הדמוקרטית". המסמך הוא החוקה השלמה הראשונה המוצעת על ידי ארגון זכויות אדם ערבי בישראל. לאחר בחינה של המסמך ודיונים עליו בסדנאות משותפות להנהלת הארגון ולעובדיו בשנת 2006, ובעקבות פנייה לאנשי אקדמיה ישראלים וערבים כאחד, בבקשה לקבל הערות והתייחסויות לטייטה הראשונית של המסמך, פורסמה החוקה הדמוקרטית בפברואר 2007. פרויקט מיוחד זה מיועד לקבוע את הזכויות החוקתיות אשר, להשקפתו של עדאלה כארגון זכויות אדם, חייבות להיות מובטחות לכל האזרחים בחוקי היסוד של ישראל או בחוקה חדשה למדינה. בשנים האחרונות הציעו מוסדות אחדים טיוטות של חוקות לישראל, אך בכולן חסרה התייחסות לסוגיות יסוד של זכויות אדם. החוקות המוצעות אינן מצליחות להגן הגנה כוללת על הזכות לשוויון או להגנה שווה, על זכויות תרבותיות, זכויות מיעוט לאומי וזכויות אזרחיות, או לענות על שאלת הדת והמדינה.

החוקה הדמוקרטית של עדאלה מציעה מגילת זכויות למדינה דמוקרטית, דו-לשונית ורב-תרבותית. היא מנוסחת על פי דגמי החוקות שאימצו מדינות דמוקרטיות שונות, ועל פי אמנות זכויות אדם בינלאומיות ועקרונות זכויות אדם אוניברסליים המפורטים בהצהרות של ארגון האומות המאוחדות. החוקה קוראת למדינה שוויונית ודמוקרטית, המבטיחה זכויות וחירויות לכל תושביה ואזרחיה. המסמך כולל 63 סעיפים הקובעים את דיני האזרחות, שפות רשמיות, מוסדות חינוכיים ותרבותיים לקידום רב-תרבותיות, מנגנונים לדוגמה להשתתפות של המיעוט הערבי בקבלת החלטות בכנסת, וכן זכויות וחירויות שכל התושבים והאזרחים זכאים להן, ובכללן שוויון ופעולה נגד אפליה, צדק חלוקתי וצדק מפצה, בעיקר בנוגע לאדמות ורכוש, זכויות סוציאליות וכלכליות וזכויות בבתי משפט ובדין הפלילי.

התדיינות משפיעה בבתי המשפט הישראליים

לעדאלה רשימה מרשימה של הצלחות בייצוג משפטי ובהתדיינות בסוגיות חשובות של אפליה והגנה על זכויות מיעוטים. בשנת 2006 קיבל עדאלה על עצמו ייצוג בלמעלה מ-78 תיקים משפטיים בתחומים רבים: זכויות קרקע ותכנון; זכויות חינוך; זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות; זכויות אזרחיות ופוליטיות; צדק בפלילים; זכויות אסירים ועצירים; וזכויות של פלסטינים תושבי השטחים הכבושים.

עדאלה הגיש 17 תביעות חדשות לבתי המשפט הישראליים, כולל 12 עתירות וערעורים חדשים בפני בית המשפט העליון וחמש פניות לבית המשפט המחוזי ובית משפט השלום; הארגון התערב משפטית ב-28 מקרים אחרים; והמשיך במעקב אחרי למעלה מ-33 תיקים אשר עודם תלויים ועומדים. דו"ח הפעילות של עדאלה לשנת 2006 מפרט כל אחד מן התיקים ואת ההישגים העיקריים שלנו בכל תחום עניין. ציוני דרך משפטיים שהושגו ופסיקות שליליות שנקבעו בבתי המשפט בתיקים חשובים נידונות להלן.

ציוני דרך משפטיים

אזורי עדיפות לאומית: בפברואר 2006, לאחר התדיינות שנמשכה שמונה שנים, פסק בית המשפט העליון פה אחד, בהרכב של שבעה שופטים, כי יש לבטל את החלטת הממשלה הקובעת "אזורי עדיפות לאומית". בית המשפט קבע כי בהחלטה יש אפליה על סמך גזע ולאום נגד האזרחים הערבים של ישראל. מאז ימיה המוקדמים של המדינה הקצתה הממשלה מעמד של אזור עדיפות לאומי כמעט אך ורק ליישובים יהודיים, ותושביהם נהנו מהטבות ניכרות ומשתלמות בתחומי הכלכלה והחינוך. פחות מקומץ כפרים ערביים קטנים קיבלו הטבות כאלה, בהשוואה ללמעלה מ-500 יישובים

יהודיים. בית המשפט פסק גם כי אין לממשלה סמכות לחלק את המדינה לאזורי עדיפות לאומית באורח חד-צדדי, בלי חקיקה בכנסת שתקבע קריטריונים והצדקות אובייקטיביים לחלוקה. עדאלה הגיש את העתירה בשם ועדת המעקב העליונה לענייני האזרחים הערבים בישראל וועדת המעקב לחינוך ערבי. לפסיקה התקדימית תהיה השפעה ניכרת על תביעות עתידיות של עדאלה בתחומים כמו זכויות בחינוך וזכויות כלכליות וחברתיות.

ח"כ ד"ר עזמי בשארה ונאומים פוליטיים: בפברואר 2006 קיבל בג"ץ פה אחד עתירה שהגיש עדאלה בשם ח"כ בשארה. בג"ץ פסק כי החלטתה של כנסת ישראל לשלול מח"כ בשארה את חסינותו הפרלמנטרית אינה חוקית, וכי יבטלו כל ההאשמות הפליליות נגדו בתיק "הנאומים הפוליטיים". ח"כ בשארה הואשם ב-2001, על פי תקנות לשעת חירום, ב"תמיכה בארגון טרור" על סמך נאומים פוליטיים שנשא בקרדאחה שבסוריה ובאום אל-פחם שבישראל, כעבירות על הפקודה למניעת טרור (1948). בנובמבר 2003 החליט בית משפט השלום בנצרת שלא להכריע בהאשמות נגדו, ועתירה הגושה לבג"ץ. החלטת בית המשפט היא השיא במאבק משפטי ארוך נגד ניסיונותיהן של הרשויות להפר את זכות היסוד לייצוג פוליטי.

שימוש בקריטריון שירות צבאי במעונות הסטודנטים באוניברסיטת חיפה: באוגוסט 2006 קיבל בית המשפט המחוזי בחיפה פסק דין תקדימי, שלפיו השימוש בשירות צבאי כקריטריון לקביעת הקצאה של דיור לסטודנטים באוניברסיטת חיפה אינו חוקי, מפלה נגד סטודנטים ערבים על רקע לאום ויש לבטלו. הפסיקה התקבלה בעקבות עתירה שהגיש עדאלה באוקטובר 2005 בשם שלוש סטודנטיות ערביות. עדאלה טען כי השימוש בקריטריון זה מפלה סטודנטים ערבים, שרובם פטורים משירות צבאי על בסיס שייכות לאומית, וכי השתתפות בשירות צבאי איננה משקפת את צורכי הסטודנט בדיוור באוניברסיטה. עדאלה הדגיש כי סטודנטים ששירתו בצבא כבר מקבלים הטבות ניכרות לטובת לימודים ודיוור באוניברסיטה על פי חוק קליטת חיילים משוחררים, התשנ"ד-1994. באוקטובר 2006 הגישה אוניברסיטת חיפה ערעור לבית המשפט העליון נגד החלטת בית המשפט המחוזי, וזה עודנו תלוי ועומד.

פיצוי לפלסטינים בשטחים הפלסטיניים הכבושים: בהחלטה פה אחד של תשעה שופטים פסק בית המשפט העליון בדצמבר 2006 כי ישראל איננה יכולה לפטור עצמה מתשלום פיצויים לפלסטינים תושבי השטחים הכבושים, אשר נפגעו מפעולות של הצבא הישראלי. בכך ביטל בית המשפט את התיקון לחוק הנזיקים האזרחיים (אחריות המדינה) מיולי 2005 ושלל את תוקפו. נגד התיקון לחוק עתרו בספטמבר 2005 עדאלה, המוקד להגנת הפרט והאגודה לזכויות האזרח. העתירה הגושה גם בשם אל-חאק – החוק בשירות האדם מהגדה המערבית, המרכז הפלסטיני לזכויות האדם מעזה, בצלם, רופאים לזכויות אדם, הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל ושומרי משפט – רבנים לזכויות אדם. העותרים טענו כי החוק מפר הפרה בוטה את עקרונות היסוד של המשפט ההומניטרי ומשפט זכויות האדם הבינלאומי ופוגע בזכויות היסוד לחיים ולשלמות הגוף, לשוויון, לכבוד ולקניין, ומפר את הזכות החוקתית לגישה אל בתי המשפט. בעקבות העתירה, פלסטינים שנפגעו בידי כוחות הביטחון הישראליים מאז ספטמבר 2000 יכולים שוב לפנות לבתי המשפט הישראליים ולבקש פיצוי על נזקים שנגרמו להם.

החלטות עוינות של בתי המשפט

חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה) – 2003: במאי 2006, ברוב של שישה קולות מול חמישה, קיבל בית המשפט העליון פסק דין המשתרע על 263 עמודים, שבו דחה את העתירות שתבעו את ביטולו של החוק האוסר על איחוד משפחות בין אזרחים ישראלים לבני זוגם או בנות זוגם הפלסטינים תושבי השטחים הכבושים. עדאלה טען בעתירתו כי החוק מפר את זכויות היסוד של אזרחים ערבים לשוויון, חירות ופרטיות, כי הוא מפלה וגזעני ואין בו מידתיות המתייחסת לסיכונים הביטחוניים-לכאורה המשמשים את המדינה להצדקתו. ועדות שונות של האו"ם בתחום זכויות האדם, הפרלמנט האירופי וארגוני זכויות אדם בינלאומיים (אמנסטי, Human Rights Watch, הפדרציה הבינלאומית של ארגוני זכויות אדם ובית הדין הבינלאומי) דחקו גם הם בישראל לבטל את החוק. עדאלה ייצג בתיק שלוש משפחות שנפגעו מן החוק, את יו"ר ועדת המעקב העליונה של ערביי ישראל וחברי כנסת ערבים. כתוצאה מן הפסיקה המסוכנת נאסר על אלפי משפחות פלסטיניות לחיות יחדיו בישראל, וזאת על סמך הלאום שלהן בלבד. תיקון לחוק שעבר בכנסת במאסר 2007 מרחיב את האיסור ומחיל אותו גם על בני זוג ובנות זוג מלבנון, סוריה, איראן ועיראק. עדאלה ימשיך לערער על החוקתיות של החוק ההולך ומתרחב בשנת 2007.

תמיכה כספית אדירה של המדינה לחיילים משוחררים במשכנתאות לדיוור: בית המשפט העליון קבע בדצמבר 2006 כי אין כל מניעה עקרונית למתן הטבות למי שהשלימו את שירותם הצבאי, בנוסף להטבות המוענקות להם בחוק קליטת חיילים משוחררים, התשנ"ד-1994. בית המשפט דחה עתירה שהגיש עדאלה בדצמבר 2005, נגד המדיניות הממשלתית למתן "תוספת סיוע" בצורת הלוואות ממשלתיות בריבית נמוכה למשכנתאות לדיוור לחיילים משוחררים, בנוסף לתמיכה הכספית הנדיבה שכבר ניתנת בחוק. עדאלה טען כי "תוספת הסיוע" מפלה אזרחים ערבים, אשר אינם נדרשים לשרת בצבא ובדרך כלל אינם משרתים בו, וכי מטרת הסיוע לדיוור היא עזרה במציאת פתרונות דיוור על סמך קריטריונים חברתיים-כלכליים, ולעניין זה אין השירות הצבאי רלוונטי. בפברואר 2007 ביקש עדאלה דיון נוסף בבית המשפט העליון, בטענה כי ההחלטה כוללת טעות משפטית חמורה. התיק עודו תלוי ועומד ותהיה לו השפעה על תיק מעונות הסטודנטים באוניברסיטת חיפה שנידון לעיל, כמו גם על כמה תיקים אחרים הנוגעים לשימוש המפלה שעושה המדינה בקריטריון השירות הצבאי, כדי להעניק הטבות אדירות לאזרחים יהודים בלבד.

שלילת מים ממשפחות ערביות בדואיות בכפרים הלא מוכרים בנגב: בספטמבר 2006 דחה בית המשפט המחוזי בחיפה, בשבתו כבית משפט לענייני מים, עתירה שהגיש עדאלה בשם 767 ערבים בדואים אזרחי ישראל לנגישות למים נקיים. בית המשפט פסק כי אין לו סמכות להתערב בשיקולים הנוגעים לאופן שבו מוסדר "היישוב הבדואי". בית המשפט המחוזי קיבל את טענת הממשלה, שלפיה הכפרים "אינם חוקיים" והערבים הבדואים הם "פולשים לאדמות מדינה". עדאלה טען כי לערבים הבדואים החיים בכפרים הלא-מוכרים יש זכויות אדם בסיסיות למים ולבריאות, וכי המדינה חייבת

לספק זכויות אלה, כדי להבטיח את זכות היסוד לכבוד. עדאלה הגיש ערעור נגד ההחלטה לבג"ץ בנובמבר 2006.

הישגים בסנגור בינלאומי

ב-2006 עדאלה קיבל על עצמו טווח רחב של יוזמות סנגור משפטיות בינלאומיות. עדאלה הגיש או תרם להגשתם של למעלה מ-12 מסמכים חדשים לגופי זכויות אדם של האו"ם ומוסדות הקהילה האירופית וסיפק מידע לשגרירויות זרות בישראל. עדאלה גם השתתף בלמעלה מ-10 פעילויות עם ארגוני זכויות אדם בינלאומיים, קבוצות עבודה של רשתות וארגונים לא-ממשלתיים, בתי ספר למשפטים ואוניברסיטאות מרחבי העולם, וחיזק את נוכחותו בארצות הברית.

עדאלה הגיש באופן סדיר דו"חות ומסמכים לגופי הסכמים ואמנות של האו"ם ודיווחים מיוחדים והשתתף במושבים רלוונטיים של האו"ם. **הדווח המיוחד מטעם האו"ם** להוצאות להורג שרירותיות וללא משפט, פרופ' פיליפ אלסטון, כלל את ההרג באוקטובר 2000 בדו"ח שהגיש במרס 2006 לוועדת האו"ם לזכויות אדם והביע דאגה לנוכח כישלונה של ישראל בניהול חקירת המשטרה. נציגי עדאלה נפגשו עם הדווח המיוחד של האו"ם ב-2005 ובינואר 2006 והגישו לו תיק מסמכים בנושא.

בהמשך לסקירה המלאה של ישראל, ועדת CERD (האמנה הבינלאומית בדבר ביעור כל צורות האפליה הגזעית) של האו"ם פירסמה ביולי 2006 רשימת שאלותיה לישראל. הסוגיות המכריעות שהעלתה הוועדה כללו שאלות רבות בנוגע להפרות של אמנת CERD על ידי ישראל בכל הנוגע לאזרחיה הפלסטינים ולפלסטינים בשטחים הכבושים, אשר הועלו בדו"ח שהגיש עדאלה לוועדה בדצמבר 2005, כארגון לא-ממשלתי.

עדאלה גם הגיש ארבעה מסמכים **לוועדת האו"ם לזכויות אדם**, לפני שהוחלפה בגוף החדש יותר, המועצה לזכויות אדם, המתייחסים לחוק האוסר על פלסטינים מן השטחים הכבושים לתבוע מישראל פיצויים על נזקים ופגיעות בגוף ובנפש על ידי הצבא הישראלי (יחד עם אל-חאק); לגבי החוק האוסר על איחוד משפחות; לגבי מדיניות הקרקע והדיור המפלה שנוקטת מדינת ישראל בנגב; ולגבי מדיניות הקרקע המפלה של קרן קיימת לישראל (יחד עם Habitat International Coalition).

עדאלה יצא ל**סיורי סינגור** בגרמניה, הולנד, שווייץ ובריטלי, יחד עם חברים מארגונים לא-ממשלתיים ישראלים ופלסטיניים (אל-חאק), הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל, בצלם והאגודה הערבית לזכויות אדם) השותפים **ברשת יורו-מד לזכויות אדם (EMHRN)**. עדאלה גם הגדיל את השתתפותו ב**מוסדות הקהילה האירופית** במתן מידע לצורך מכתבים פתוחים ופרסומים, ועורך דין מטעם עדאלה פנה בדברים אל תת-הוועדה לזכויות אדם של הפרלמנט האירופי בבריטלי והציג מסמך בשם "הפרות זכויות אדם שמבצעת ישראל כפרצה בהתחייבויות ישראליות בתוכנית הפעולה ישראל-האיחוד האירופי", בשימוע ציבורי על זכויות אדם ומדיניות הסביבה של האיחוד האירופי. עדאלה היה הארגון הלא ממשלתי הראשון שהוזמן להציג מידע **לפורום הייעודי לזכויות האדם של האיחוד האירופי בישראל** (לגבי חוק האזרחות). עדאלה נפגש לעתים קרובות עם נציגי שגרירויות זרות בישראל ומשלחות מבקרות ממשרד חוץ וסיפק ניתוח של התפתחויות משפטיות עדכניות. עדאלה גם יזם שני תדרוכים ל**נציגי שגרירויות זרות**, במאי 2006 ובנובמבר 2006, שנערכו בתל אביב וזכו לנוכחות מרשימה. דו"ח המדינה של **משרד החוץ האמריקאי** על זכויות אדם בישראל והשטחים הפלסטיניים הכבושים התייחס לעדאלה ולתיקים המשפטיים של הארגון 22 פעמים.

עדאלה המשיך לכוון מערכות יחסים חדשות ולהעמיק קשרים קיימים עם **רשתות זכויות אדם בינלאומיות וארגוני זכויות אדם**, לפעול ביוזמות סינגור משותפות ולהחליף מידע משפטי וממצאים של מחקר משפטי עם בתי ספר למשפטים, פרופסורים למשפטים, מוסדות מזרח תיכוניים ועיתונאים מרחבי העולם. עורכי הדין של עדאלה השתתפו ונשאו דברים בכמה כנסים: Open Society Justice Initiative: לעמית זכויות אדם בקהיר; על "שפת שגורה" בבודפשט; על מאבק בחוסר מדינה בניו יורק; וב"ג'מבורי" באיסטנבול. עורכי הדין של עדאלה גם השתתפו בהכשרות ובכנסים אקדמיים בינלאומיים שנערכו באוניברסיטאות באירופה ובארצות הברית. עדאלה גם קיבל על עצמו סיוור סינגור ופעילות בעיר וושינגטון ב-2006, והציג מצגות בבתי ספר למשפטים ובקבוצות קהילתיות בארצות הברית.

הישגים בהשכלה משפטית

פעילותו של עדאלה בתחום לימודי המשפטים בשנת 2006 כללה ארגון סמינרים וכנסים, חיבור של פרסומים ודו"חות, טיפוח קשרים עם כלי התקשורת והדרכה של סטודנטים למשפטים ובוגרים חדשים של בתי ספר למשפטים.

עדאלה אירגן וקיים **שלושה כנסים שמשכו קהל רב**. הכנס השנתי הראשון של עדאלה לתלמידי משפטים נערך במשך יומיים בנווה שלום / ואחת א-סלאם. כותרת הכנס היתה "החוק וזכויות אדם" והשתתפו בו 104 סטודנטים ערבים למשפטים מפקולטות ברחבי ישראל. שופט בית המשפט העליון סלים ג'ובראן נשא את ההרצאה המרכזית וכמה מן הבולטים בעורכי הדין והעיתונאים היהודים והערבים העוסקים בתחום זכויות האדם דיברו במושבים השונים. עדאלה והפקולטה למשפטים באוניברסיטת חיפה ערכו במשותף כנס לציון עשור לעדאלה תחת הכותרת "זהויות, משפט ופוליטיקה". בין הדוברים היו ד"ר אילן סבן, פרופ' רמזי סלימאן, פרופ' רות גביזון ועו"ד חסן ג'בארין. עדאלה פירסם את ההרצאות הללו בשלוש שפות בירחון האלקטרוני שלו. **"לא על המפה"** היה שמו של כנס שדן בתוכניות הפיתוח של הממשלה לנגב והשפעתן על אזרחים ערבים. הכנס נערך בתל אביב בשיתוף עם מרכז אדווה, המועצה האזורית לכפרים הלא מוכרים בנגב, במקום: מתכננים למען זכויות תכנון והאגודה לזכויות האזרח בישראל. חברי פאנל מכל אחד מן הארגונים דיברו על תוכניות שונות לפני אולם מלא בכמאתיים משתתפים. מעבר לכך, עובדים וחברי הנהלה של עדאלה הוזמנו להציג למעלה מ-40 מצגות באוניברסיטאות, בתי ספר תיכוניים, מרכזים קהילתיים ואירועים של ארגונים לא ממשלתיים.

פרסומיו של עדאלה המשיכו לזכות בשבחים מפי קוראים על היותם איכותיים, אינפורמטיביים, מדויקים, עדכניים ומקוריים. הם שימשו לעתים קרובות בבתי ספר למשפטים ואוניברסיטאות בישראל ובעולם, צוינו על ידי אקדמאים בכתבי עת משפטיים וזכו להתייחסות נרחבת מצד מקבלי החלטות ועיתונאים.

ב-2006 פרסם עדאלה את **גיליון מספר 1 של מכאן – כתב עת מטעם עדאלה לענייני קרקע, תכנון וצדק: "הזכות לעיר"**. כתב העת החלוצי החדש שלנו נועד לספק מחקר ופורום לדיון בסוגיות חוק, קרקע ותכנון בכלל, ובישראל בפרט, בעיקר ככל שהן נוגעות למיעוט הערבי. 1,500 עותקים של מכאן (מקום בערבית) הודפסו בערבית, עברית ואנגלית, וכתב העת הופץ ופורסם בצורה אלקטרונית ברחון עדאלה ובאתר האינטרנט שלנו. מכאן הוא כתב העת הראשון בישראל הבוחן את הקרקע והתכנון מפרספקטיבה של השיח החוקי והמשפטי.

עדאלה הקים והפיץ את **הירחון התלת-לשוני** שלו. ב-2006 פרסם עדאלה **11 גיליונות** של הירחון, והגדיל את **מספר המנויים בכ-2,000 מ-24,000 בדצמבר 2005 ללמעלה מ-26,000 בדצמבר 2006**. ירחון עדאלה הדגיש את פעילותו המשפטית והאחרת וסיפק קישורים נוחים למקורות ראשוניים של תיעוד משפטי, וכן הציג מאמרים מקוריים שנכתבו על ידי ישראלים, פלסטינים ואזרחי מדינות אחרות: עורכי דין, אקדמאים בתחום המשפטים, פעילים, עובדים וחברי הנהלה של עדאלה. זכויות קרקע, איחוד משפחות וזכויות שפה ותרבות היו הנושאים העיקריים של הירחון בשנת 2006. אמצעי תקשורת וארגונים פרסמו באופן קבוע מאמרים ופריטים מתוך ירחון עדאלה באתרי האינטרנט או הפרסומים שלהם. ירחון עדאלה מהווה חלק מרכזי באסטרטגיה שלנו להגביר ככל האפשר את מאמצי יצירת הקשר עם קהלי מטרה, תוך שימוש באמצעי תקשורת תלת-לשוני מקוון.

עדאלה המשיך גם לעדכן ולתחזק את **אתר האינטרנט התלת-לשוני** שלו ויצר דו"חות אינטרנט חדשים (על איחוד משפחות, החוק השולל פיצויים מפלסטינים וההרג באוקטובר 2000). מספר המבקרים הייחודיים באתר גדל לממוצע חודשי של כמעט **18,000**. בה בעת עדאלה התקדם בעיצוב מחדש ובפיתוח של אתר האינטרנט החדש שלו, כולל פיתוח הגרפיקה, התוכן וההיבטים הטכניים של המערכת החדשה. עדאלה מצפה להשיק את האתר החדש ב-2007.

ב-2006 עדאלה השלים גם את העבודה על **הסרט התיעודי הקצר הראשון שלו, "הלא-מוכרים"**, המציג את מצוקתם של הערבים הבדואים החיים בכפרים הלא מוכרים בנגב. הסרט, שאורכו 23 דקות, נכתב והוזמן על ידי עדאלה והופק על ידי חברת המדיה הסקוטית Fifty-Nine, Ltd. עדאלה ישתמש בסרט למטרות סינוור בנושא הכפרים הלא מוכרים הן בישראל והן ברחבי העולם בשנים 2007 ו-2008.

עדאלה פרסם גם את שני המסמכים החשובים: **"הנאשמים"**, דו"ח מקיף בן 133 עמודים העוסק בכשלי רשויות אכיפת החוק בחקירת מקרי ההרג והפציעה באוקטובר 2000; ו**"החוקה הדמוקרטית"**, הצעתו של עדאלה למדינה דמוקרטית, דו-לשונית ורב-תרבותית.

המוכנות והמימונות של עדאלה בתגובה לתיקים מרכזיים, המושכים תשומת לב רבה של אמצעי התקשורת, ויעדו של עדאלה לפנות לאמצעי התקשורת באופן יוזם יותר, המשיכו ליצור סביבה תומכת באמצעי התקשורת בשנת 2006. עבודתו של עדאלה נהנתה מסיקור שוטף: מאות כתבות חדשותיות הופיעו באמצעי התקשורת המקומיים בערבית, עברית ואנגלית. אלה כללו סיקור בעיתונים, באתרי אינטרנט, ברדיו ובטלוויזיה, כמו גם באמצעי תקשורת בינלאומיים לאורך השנה, ובכלל זה ראיונות תדירים עם עורכי דין מעדאלה ופרשנות שלהם. הנושאים שזכו ל**סיקור הנרחב ביותר באמצעי התקשורת** ב-2006 היו: החוק האוסר על איחוד משפחות, ביטול חוק האוסר על פיצוי לפלסטינים תושבי השטחים הכבושים, פרסום דו"ח "הנאשמים", ביטול התוכנית החברתית-הכלכלית לחלוקת ישראל באופן מפלה ל"אזורי עדיפות לאומית" על ידי בג"ץ וביטול ההאשמות הפליליות בעוון "תמיכה בטרור" נגד ח"כ ד"ר בשארה ואישור חסינות הפרלמנטרית בתיק הנאומים הפוליטיים.

עדאלה גם עבד עם **סטודנטים למשפטים** בישראל ובעולם. עדאלה קלט שני סטודנטים (מתמחים למשפטים) ב-2006 והתחיל להכשיר עורכת דין ערבייה בדואית חדשה. עדאלה הקים גם שותפות עם קליניקה משפטית חדשה בשנת הלימודים האקדמית 2006-2007 – הקליניקה לזכויות אדם של אוניברסיטת אל קודס. מנכ"ל עדאלה, עו"ד חסן ג'בארין, הוא היועץ המשפטי של הקליניקה, על בסיס פרו בוגו. סטודנטים למשפטים מקליניקות בינלאומיות לזכויות אדם של בית הספר למשפטים של ייל ושל אוניברסיטת וירג'יניה עבדו על תיקים עם עורכי דין של עדאלה, ועדאלה אירח שני מתמחים למשפטים מבתי ספר למשפטים בארצות הברית וקנדה. עדאלה הקים ועדת המלצה למלגות והגיש שני מועמדים (שאחד מהם נבחר בתחילת 2007) לתוכנית תואר שני במשפטים של Open Society Justice Initiative ב- Central European University בבודפשט לשנים 2007-2009.

הישגים בהתפתחות הארגונית

עדאלה המשיך להיות ארגון לומד מאוד. חברי הנהלה ועובדים נפגשו בקביעות וערכו שלוש סדנאות ארוכות לתכנון והערכה של עבודתנו ולביצוע ניתוחים מעמיקים של תיקים והתפתחויות פוליטיות לאיתור מגמות ותכנון האסטרטגיות שלנו בהתאם. בין עיקרי הפעילויות שלנו בהתפתחות הארגונית:

ב-2006 החל עדאלה לפתח אמצעים שיבטיחו את **יכולת הקיום לטווח ארוך** של הארגון. לצורך זה אישרה האסיפה הכללית שינוי חשוב בחוקי העזר של עדאלה, הנוגע לבחירה עתידית של חברי הנהלה, והחלה עבודה על מדריך ארגוני וסולם משכורות. בנוסף, עדאלה מצא חלל משרדי הולם בחיפה והוא מנהל עדיין משא ומתן על רכישתו. עדאלה גם הגדיל את הקרן הכספית שלו לצורך רכישת משרד.

העובדים השתתפו בקורסי הכשרה קצרים הקשורים לעבודתם בארץ ובחו"ל וחמישה מעורכי הדין של עדאלה זכו במעמדי מבקרים יוקרתיים, כולל מלגות ללימודי תואר שני במשפטים במהלך 2006. מנכ"ל עדאלה, עו"ד חסן ג'בארין, זכה במעמד עמית מאוניברסיטת ייל בארצות הברית והיה עמית מחקר באוניברסיטה מאוגוסט 2005 עד מאי 2006. תוכנית Yale World Fellows, שבה השתתף, מפגישה מדי שנה קבוצה של 18 אנשי מקצוע רבי הישגים באמצע הקריירות שלהם בדיסציפלינות שונות מרחבי העולם. גב' רינה רוזנברג, מנהלת המחלקה לפעילות בינלאומית, התמנתה לעמיתה במרכז סיישל לזכויות אדם בבית הספר למשפטים באוניברסיטת ייל מאוגוסט 2005 עד אוגוסט 2006 וכן זכתה במלגה ללימוד השפה הערבית. עו"ד מרואן דלאל נבחר להשתתף כעמית בתוכנית יוזמת המשפט בשירות הציבור של בית הספר למשפטים של אוניברסיטת קולומביה, ניו יורק, במלגה מ-OSI מספטמבר עד דצמבר 2006. עו"ד מוראד אל-סאנע נבחר על ידי הקרן החדשה לישראל כאחד משני עורכי דין מישראל שהשתתפו בתוכנית עמיתי המשפטים של הקרן החדשה לישראל ללימודים באוניברסיטה האמריקאית שבעיר וושינגטון מאוגוסט 2006 עד יוני 2007 לקבלת תואר שני במשפטים. עו"ד אורנה כהן קיבלה מלגת לימודים חלקית מאוניברסיטת אלסטר (צפון אירלנד) ללימודים לתואר שני בזכויות אדם מספטמבר 2006 עד אוגוסט 2007.

דו"ח הפעילות השנתי 2006 של עדאלה מחולק לארבעה פרקים: 1. פעילות משפטית, כולל מידע מפורט על ההתדיינות של הארגון בבג"ץ, כמו גם הייצוג המשפטי בערכאות נמוכות יותר ובפורומים אחרים; 2. סינוור משפטי בינלאומי, המציג את עבודתנו לפני האומות המאוחדות והאיחוד האירופי, כמו גם השתתפות עובדים וחברי הנהלה בכנסים שנערכו על ידי ארגוני זכויות אדם בינלאומיים ובתי ספר למשפטים או אוניברסיטאות; 3. חינוך משפטי, הדין בסמינרים והכנסים שלנו, בטיפוח קשרים עם כלי התקשורת ובהדרכה של סטודנטים למשפטים ובוגרים חדשים של בתי ספר למשפטים; 4. התפתחות ארגונית, המתאר את הפעילויות הארגוניות של האסיפה הכללית, ההנהלה והעובדים.